

Karel Marek¹, Roman Štěrba²

Ke smlouvám o úschově a o skladování

Klíčová slova: právo, občanské právo, úschova, skladování

Úvod

Dopravci stále častěji v kontextu s potřebami zákazníků nabízejí ucelené logistické služby, kde své významné místo vedle vlastní přepravy zaujímají i schovací služby. Pod nadpisem Závazky ze schovacích smluv upravuje nový občanský zákoník (NOZ) úschovu v ustanoveních § 2402 - § 2414 a skladování v § 2415 - 2429. O této tématice pojednává příspěvek v následujících řádcích s výjimkou ustanovení § 2409 - 2414, která jsou věnována úschově cenného papíru.

Důvodová zpráva, která byla dříve vytvořena k osnově NOZ, k ustanovením § 2402 – 2408 uvedla, že se zde vychází z úpravy dřívějšího občanského zákoníku (z § 747 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., v úplném znění) a z vládní osnovy československého občanského zákoníku z roku 1937 s přihlédnutím ke standardním evropským úpravám.

K ustanovením § 2415 - 2429 NOZ pak tato důvodová zpráva sdělila, že u smlouvy o skladování se recipuje text obchodního zákoníku (§ 527 a násl. zákona č. 513/1991 Sb., v úplném znění).

1. Úschova

1.1 Základní ustanovení

Základní ustanovení tohoto smluvního typu určuje, že smlouvou o úschově se schovatel zavazuje převzít věc, aby ji pro uschovatele opatroval. Ve smlouvě lze ujednat, že schovatel může věc odevzdat do úschovy dalšímu schovateli.

Obligaturní podstatnou náležitostí je tedy schovatelův závazek převzít věc k opatrování. Fakultativně pak může být sjednáno oprávnění schovatele k předání věci k úschově dalšímu schovateli.

Na rozdíl od dřívější úpravy obchodněprávní smlouvy o uložení věci, nemusí mít schovatel při vzniku smlouvy věc již u sebe. Podle smlouvy o uložení pak navíc nemohl mít opatrovatel věc u sebe z jakéhokoliv důvodu, ale v souvislosti s obchodním stykem s uložitelem. Typické to bylo u zboží, např. u jakýchkoliv výrobních agregátů a zařízení, které si kupující neodebral, ačkoli měl tuto povinnost.

---

¹ prof. JUDr. Karel Marek, CSc. - Akademie Sting, 637 00 Brno - Jundrov, marek@post.sting.cz; zpracováno v rámci interního projektu IGA_AS_03_02.

² doc. Dr. Ing. Roman Štěrba – Fakulta dopravní ČVUT v Praze, Ústav logistiky a managementu dopravy, Horská 3, 128 03 Praha 2, sterba@fd.cvut.cz

Jestliže není ve smlouvě ujednáno, zda schovatel opatroval věci za úplatu nebo bezúplatně, jde o smlouvu bezúplatnou. Jinak by tomu bylo též, pokud by úplata plynula ze zvyklostí, popř. z předchozího styku stran nebo z předmětu činnosti schovatele.

1.2 Podpurná použití

Bude-li plnění úplatné, použije se začasť též smlouva o skladování. Poslední ustanovení obecné úpravy tohoto smluvního typu (§ 2408 NOZ) vyjadřuje, že ustanovení o úschově, tj. § 2402 – 2407 NOZ, se použijí přiměřeně i na případy, kdy má někdo podle smlouvy nebo podle jiných ustanovení zákona opatrovat věc pro jiného. Podpurná použití přichází tedy v úvahu mj. v těch případech, kdy nedošlo k odebrání (odvozu) věci (díla) kupujícím (zhotovitelem), a to i když by třeba byl již předmět plnění předán.

Použití je však značně širší a může mj. přicházet v úvahu i při provádění přepravy.

1.3 Úplata, náklady a náhrada škody

Uschovatel nahradí schovateli nezbytné náklady, které na věc při jejím opatrování vynaložil. Je ovšem možno dohodnout i úhradu jiných nákladů. Není-li náhrada takových jiných nákladů dohodnuta, náleží, nebylo-li jinak ujednáno, jako nepřikázanému jednateli.

Schovatel opatruje převzatou věc, jak bylo ujednáno, jinak tak pečlivě, jak to odpovídá povaze věci a jeho možnostem, aby na věci nevznikla škoda, a po uplynutí doby úschovy věc uschovateli vrátí spolu s tím, co k ní přibylo.

Požádá-li o to uschovatel, vrátí mu schovatel věc i před uplynutím ujednané doby úschovy. Sám ale nemá právo vrátit věc dříve, ledaže ji nemůže pro nepředvídatelnou okolnost bezpečně nebo bez vlastní škody opatrovat.

Pokud by opatrování věci vyžadovalo zvláštních opatření, je schovatel povinen je učinit, pokud by to bylo dohodnuto ve smlouvě. Pojištění věci by též schovatel zajistil, pokud by to bylo smluvně ujednáno.

Není-li z okolností zřejmé, jak dlouho má být věc v úschově, může uschovatel kdykoli žádat vrácení věci a schovatel může věc kdykoli vrátit.

Právo na zaplacení úplaty, úhradu nákladů nebo na náhradu škody je třeba uplatnit v zákonem stanovené lhůtě.

Neuplatní-li uschovatel právo na náhradu škody nebo neuplatní-li schovatel právo na zaplacení úplaty nebo nákladů do tří měsíců od vrácení věci, soud právo nepřizná, namítne-li druhá strana opožděné uplatnění.

1.4 Vydání a převzetí věci

Není-li ze smlouvy ani z okolností zřejmé, jak dlouho má být věc v úschově, může uschovatel kdykoli žádat vrácení věci a schovatel může věc kdykoli vrátit.

Opatrovanou věc vydá schovatel uschovateli při uplynutí doby úschovy.

Požádá-li o to uschovatel, vrátí mu schovatel věc i před uplynutím ujednané doby úschovy. Sám ale nemá právo vrátit věc dříve, ledaže ji nemůže pro nepředvídatelnou okolnost bezpečně nebo bez vlastní škody opatrovat.

Jak je zřejmé, i právní úprava smlouvy o úschově je koncipována stručně. Úpravu dalších otázek je třeba dohodnout v konkrétní smlouvě.

2. Skladování

2.1 Základní ustanovení

Smlouvou o skladování se skladovatel zavazuje převzít věc tak, aby ji uložil a opatroval a ukladatel se zavazuje zaplatit mu za to skladné.

Jestliže ve smlouvě není uvedeno, zda věc se má opatrovat za úplaty nebo bezplatně, a opatrování věci je předmětem podnikání skladovatele, má se za to, že strany uzavřely smlouvu o skladování.

Podstatnými náležitostmi smlouvy jsou:

- určení věci ke skladování
- skladovatelům závazek k převzetí věci, aby ji uložil a opatroval
- ukladatelům závazek k úhradě skladného.

Předá-li ukladatel věc skladovateli, skladovatel věc převezme a její převzetí ukladateli v písemné formě potvrdí.

2.2 Skladištní list

Potvrzení o převzetí zboží ke skladování může mít povahu cenného papíru - skladištního listu. Skladištní list může znít na doručitele nebo na jméno.

Zní-li na doručitele, je skladovatel povinen vydat zboží osobě, která skladištní list předloží.

Zní-li na jméno, je povinen vydat zboží osobě v skladištním listu uvedené. Skladištní list na jméno může oprávněná osoba převádět rubopisem na jiné osoby, pokud v něm není převod vyloučen. O rubopisu platí obdobně předpisy upravující směnky.

Osoba oprávněná domáhat se na základě skladištního listu vydání věci má postavení ukladatele a je povinna na požádání skladovatele potvrdit na skladištním listu převzetí skladované věci, není však povinna platit skladné. Není-li skladné zapláceno, není skladovatel povinen zboží vydat, uplatní-li zadržovací právo na zboží uložené ve skladu.

Skladištní list obsahuje alespoň

- a) jméno skladovatele a jeho bydliště nebo sídlo,
- b) jméno ukladatele a jeho bydliště nebo sídlo,
- c) označení, množství, váhu nebo objem uskladněných věcí,
- d) formu skladištního listu; pokud byl vydán na jméno nebo na řad, i označení osoby, na jejíž jméno nebo řad byl vydán,
- e) údaj o místě, kde je věc uskladněna, a
- f) místo a den vydání skladištního listu a skladovatelův podpis.

Neobsahuje-li skladištní list jméno osoby, na jejíž řad je vydán, považuje se za vystavený na řad ukladatele.

Právní úprava skladištního listu není ovšem totožná s právní úpravou skladních listů - zemědělských skladních listů podle zákona č. 307/2000 Sb., o zemědělských skladních listech a zemědělských veřejných skladech a o změně některých souvisejících zákonů.

Podle důvodové zprávy zákona č. 307/2000 Sb. zpracované při předkládání návrhu zákona (zákon však nakonec nebyl přijat na základě návrhu vlády, ale jako tzv. poslanecká iniciativa) byly podnětem ke zpracování návrhu zákona o zemědělských skladních listech a zemědělských veřejných skladech dané specifické podmínky v zemědělství, které způsobují značnou časovou disproporci mezi vynaloženými náklady a tržbami.

Zejména v rostlinné výrobě je časový cyklus a "velmi malá obrátkovost" jednou z příčin, že největší podíl výdajů do rostlinné výroby je soustředěn na začátek výrobního cyklu (příprava půdy, osiva, hnojiva, agrochemikálie atd.), zatímco první tržby obdrží výrobce až po realizaci sklizně. To klade mimořádné nároky na financování a spolu s dalším faktorem, kterým jsou minimální vlastní finanční zdroje, musí být tento trvalý nesoulad finančních zdrojů řešen formou úvěrů. Bankovní sektor je při poskytování úvěrů velmi obezřetný a vyžaduje vysoké jištění. Přitom zástava nemovitostí je prakticky vyčerpána, navíc jejich likvidita je nízká. Obdobná situace, která je v zemědělské prvovýrobě, postihuje i navazující obory jako jsou skladovatelé, dodavatelé krmiv, agrochemikálií atd.

Proto bylo podle důvodové zprávy cílem návrhu zákona rozšířit možnosti financování zemědělství, a to zavedením dalších obchodovatelných nástrojů krytých vybranými zemědělskými komoditami. Ty umožní zemědělským prvovýrobcům, ale i obchodním organizacím zajistit bankám plnohodnotné záruky za poskytované úvěry, se zvláštním zřetelem na ochranu zájmů věřitele.

Předkladatelé se přitom domnívali, že tehdejší právní úprava v obchodním zákoníku (§ 527 a násl.), v občanském zákoníku (§ 747 a násl.) a v zákonu o cenných papírech řeší tuto problematiku jen rámcově jak pro bankovní sektor, tak i pro další subjekty. S ohledem na zvláštnosti navrhovaného institutu uskladnění zboží ve veřejných skladech a prodeje tohoto zboží, je nutná zcela samostatná právní úprava nejen samotných veřejných skladů, ale vyžaduje si ji také specifické postavení zemědělského skladního listu a odvětvové zaměření.

Dále uváděla důvodová zpráva, že zemědělství disponuje optimálními technickými předpoklady pro uplatnění tohoto zákona v praxi. Je to dáno samotným charakterem a předmětnou způsobností uvažovaných vybraných komodit, tzn. obilovin, luštěnin a olejnin, ale i vysokou mírou unifikované infrastruktury, která je příhodná pro zvláštní právní úpravu, v jejímž rámci se bude celý tento proces zabezpečovat. Tím se odůvodňuje opodstatněnost návrhu a jeho zaměření na využití v zemědělství. Tyto výše uvedené důvody podle předkladatelů dokladovaly potřebu zvláštní právní úpravy.

Byl stanoven nový druh cenných papírů, t.j. zemědělské skladní listy, které jsou oprávněny vydávat jen provozovatelé zemědělských veřejných skladů, provozovaných na základě povolení Ministerstva zemědělství, které současně vykonává i státní dozor. Upravují se dále podmínky, postupy a náležitosti, za kterých

se bude uskutečňovat pohyb cenného papíru i jeho obou dílů, tzn. vlastnického listu a zástavního listu, provoz a podmínky zemědělského veřejného skladu, naplňování pravomocí státního dozoru, včetně uplatňování pokut nebo odnětí povolení k provozování zemědělského veřejného skladu. Je tedy nutné striktně v souladu s právní úpravou rozlišovat skladištní list vázaný na smlouvu o skladování a zemědělský skladní list.

2.3 Uložení a zánik smluvního vztahu

Nevyplývá-li ze smlouvy něco jiného, smlouva o skladování zaniká, jestliže ukladatel nepředá skladovateli věc k uskladnění do doby stanovené ve smlouvě, jinak do šesti měsíců po uzavření smlouvy.

Skladovatel je povinen uložit věc odděleně od ostatních skladovaných věcí s označením, že jde o věci ukladatele. Ukladatel má právo kontrolovat stav skladované věci a brát z ní vzorky. Oddělené uložení věci a její označení má význam pro její konkretizaci, a to nejen pro případ vydání, ale i případné poškození. Právo kontrolovat stav skladované věci umožňuje ověřit, zda skladování probíhá v souladu se smlouvou a s odbornou péčí skladovatele.

Při případném zjištění nesprávného postupu je oprávněně možno žádat nápravu, eventuálně zajistit důkazní prostředky pro uplatnění možných odpovědnostních titulů.

Co se týká pojištění, pak skladovatel věc pojistí, bylo-li to ujednáno nebo odpovídá-li to zvyklostem.

2.4 Doba skladování a skladné

Ukladatel platí skladné ode dne převzetí věci ve výši a způsobem dohodnutým ve smlouvě. Není-li výše skladného ve smlouvě sjednána (sjednání výše skladného můžeme jen doporučit), je ukladatel povinen zaplatit skladné ve výši obvyklé v době uzavření smlouvy s přihlédnutím k povaze věci, délce a způsobu skladování. Pokud není výše skladného ve smlouvě sjednána, mohlo by při eventuelním inflačním vývoji vyznít toto pravidlo v neprospěch skladovatele (např. také v temperovaných skladech při zvyšování cen paliv). Obvyklé skladné v době uzavření smlouvy a v době placení skladného se zvláště při delším časovém období může lišit.

Trvá-li skladování déle než šest měsíců, platí se skladné pololetně pozadu. Skladné za neukončené šestiměsíční období a skladné za kratší dobu skladování se platí při vyzvednutí skladované věci. I po ukončení smlouvy má skladovatel právo na skladné za dobu, po kterou byla skladovaná věc u něho uložena z důvodu, že ji ukladatel včas nevyzvedl.

Skladné kryje všechny náklady spojené se skladováním, nezahrnuje však náklady na pojištění. Na náklady pojištění má skladovatel nárok, jestliže je podle smlouvy povinen dát věc pojistit.

Není-li sjednáno místo skladování a vydání věci, bude tímto místem místo podnikání skladovatele nebo jeho sídlo. V souvislosti s místem podnikání je vhodné zmínit i existenci celních skladů. V této otázce odkazujeme na příslušná pojednání a zvláštní právní úpravu.

Je-li skladování sjednáno na dobu určitou, může ukladatel věci vyzvednout ještě před jejím uplynutím, musí však před tím zaplatit skladné připadající na celou smlouvenou dobu. Před uplynutím sjednané doby může ukladatel požádat znovu o převzetí věci k uskladnění do konce této doby a je povinen uhradit skladovateli náklady s tím spojené.

Doba plnění je stanovena ve prospěch ukladatele. Pokud byla smlouva sjednána na dobu určitou, má však skladovatel nárok na skladné za celou tuto dobu bez ohledu na to, kdy ukladatel věci vyzvedl. Pokud však ukladatel vyzvedl věci před uplynutím této doby, může sjednané určité doby využít a věci opět uskladnit. Uhradí však náklady, které s tím pravidelně vzniknou.

Není-li uvedena doba, na kterou se smlouva uzavírá, má se za to, že se uzavírá na dobu neurčitou. Ukladatel může požadovat kdykoli vydání věci a je povinen zaplatit skladné za dobu, kdy věc byla skladována. Vyzvednutím věci smlouva zaniká. Na rozdíl od smlouvy uzavřené na dobu určitou, zaniká smlouva na dobu neurčitou vyzvednutím věci.

Smlouva může skončit i výpovědí skladovatele. Není-li dohodnuto jinak, je skladovatel oprávněn smlouvu vypovědět jednoměsíční výpovědí. Výpovědní lhůta začíná běžet prvním dnem měsíce následujícího po měsíci, v němž byla výpověď doručena ukladateli. To, že výpovědní lhůta je vázána na doručení, je třeba vzít do úvahy při jejím podání.

2.5 Odpovědnost za škodu

Skladovatel nahradí ukladateli škodu vzniklou od převzetí věci do jejího vydání, neprokáže-li, že ji nemohl odvrátit. Skladovatel nehradí škodu způsobenou ukladatelem nebo vlastníkem věci, anebo vadou nebo přirozenou povahou uložené věci. Škodu způsobenou vadou obalu skladovatel nahradí, mohl-li vadu při vynaložení odborné péče poznat a upozornil-li na ni v potvrzení podle § 2416. To upravuje ustanovení § 2426 odst. 1 a odst. 2 NOZ.

Vznikla-li škoda z příčiny uvedené v ustanovení § 2426 odst. 2 NOZ, vynaloží skladovatel odbornou péči, aby škoda byla co nejmenší.

2.6 Výpověď skladovatele

Skladovatel může skladování vypovědět bez výpovědní doby,

- a) zatajil-li ukladatel nebezpečnou povahu věci a hrozí-li z ní skladovateli značná škoda,
- b) dluží-li ukladatel skladné za dobu nejméně tři měsíce, nebo
- c) hrozí-li vznik podstatné škody na uložené věci, kterou skladovatel nemůže odvrátit.

2.7 Svépomocný prodej

Právní úprava v ustanovení § 2428 NOZ počítá se situací, ve které si po skončení doby skladování nevyzvedne ukladatel skladovanou věc.

Nevyzvedne-li ukladatel věc po skončení doby, po kterou je skladovatel povinen věc skladovat, může skladovatel určit ukladateli přiměřenou lhůtu k vyzvednutí věci. Upozorní-li ho přitom, že jinak věc prodá, může skladovatel věc po marném uplynutí lhůty prodat na účet ukladatele vhodným způsobem; výtěžek ukladateli vydá bez zbytečného odkladu, může si však odečíst skladné a účelně vynaložené náklady spojené s prodejem.

Závěr

Nový občanský zákoník č. 89/2012 Sb. (NOZ) nabyl účinnosti k 1. 1. 2014. Tímto zákonem se řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti.

Není-li stanoveno jinak, řídí se ustanoveními NOZ i právní poměry týkající se práv osobních, rodinných a věcných; jejich vznik, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se však posuzují podle dosavadních právních předpisů.

Právní poměry vzniklé přede dnem nabytí účinnosti NOZ, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti NOZ, se řídí dosavadními právními předpisy. To nebrání ujednání stran, že se tato jejich práva a povinnosti budou řídit NOZ ode dne nabytí jeho účinnosti.

Tento příspěvek se tedy zásadně vztahuje na smlouvy vzniklé ode dne 1. 1. 2014.

Literatura

- [1] BEJČEK, J.; MAREK, K.; KOTÁSEK, J.; ONDREJOVÁ, D. *Nástin obchodního práva*, II. 2., upr. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012. 111 s. Edice multimediálních učebních textů č. 78. ISBN 978-80-210-4978-9.
- [2] MAREK, K: Smlouva zasílatelská, Vědeckotechnický sborník ČD, č. 37/2014, ISSN 1214-9047
- [3] ŠTĚRBA, R.: *Přepravní právo*, Česká technika – nakladatelství ČVUT, Praha, 2006, ISBN 80-01-03426-7
- [4] MAREK, K. *K uzavírání smluv*. Právní fórum, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, roč. 2012, č. 4, s. 138-143. ISSN 1214-7966.
- [5] MAREK, K.: *Smluvní obchodní právo, kontrakty*. 4., aktualizov. a rozšířené vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 477 s. ISBN 978-80-210-4619-1.
- [6] MAREK, K.: *Smlouvy k zajišťování přepravy a se vztahem k dopravním prostředkům*. Právní rádce, č. 8/1997.

Praha, srpen 2014

Lektorovali:

Ing. Lumír Gregor, Ph.D.
České dráhy, a.s., odbor strategického
controllingu

prof. Ing. Václav Cempírek, CSc.
Univerzita Pardubice